

ЦПЕНА:

За Црну Гору на годину 8 круна, на по године 4 круне.
За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 12 кр. на по године 6 круна.

За све остале земље годинице 20 франака у злату, на по године 10 франака у злату.

Претплата се прима само у годишњим и полугод. роковима.

Поједини број 20 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Власник: Државна Штампарија

Издаје суботом

Одговорни уредник: Филип Јерговић.

СЛУЖБЕНИ ДИО.

ПРАВИЛА

О грађењу школа и намјештају школском

ОДЈЕЉАК ПРВИ Избор мјеста

Члан 1.

Школска зграда мора бити у средини школске општине.

Земљиште за школу мора бити довољно пространо, сухо, (оцејдито), са свију страна ваздуху и свјетлости приступачно.

А не може бити школа на земљишту влажном, подводном и на простору уском.

Исто тако не допушта се, да буде школска зграда близу баре, буњишта, механе, гробља, трга (пјаче) и радионица, које би сметале школском раду.

У варошима бирају се за школске зграде оне улице, у којима је тишина. Школска зграда мора од улице бити удаљена најмање седам метара. На простору између зграде и улице треба да је градина.

Члан 2.

Поред простора за школску зграду и дворишта свака школа по селима мора имати једно до три рала земље за школску градину.

Члан 3.

Мјесто за школу бира комисија, коју за ову сврху изабере Министар просвјете и црквених послова, а у коју мора ући један учитељ, предсједник школског одбора и два члана истог одбора.

У случају несагласности комисије, рјешава гдје ће се школа зидати Министар просвјете и црквених послова.

ОДЈЕЉАК ДРУГИ

Члан 4.

Зидање и распоред

Школска зграда треба да је од тврдог материјала.

Члан 5.

Учионице треба да су окренуте југо-истоку или сјеверо-западу; а допуштено је да буду окренуте и на другу страну свијета, само не југо-западу.

Члан 6.

Зидови између учионица морају бити тако дебели, да се звук у другој учионици не чује. Под мора бити најмање пола метра над равнином земљишта.

Члан 7.

Улазак у учионицу не смије бити одмах с споља, него из ходника. Ходници не треба да су ужи од 2. ни шири од 3. метра, морају бити покривени, добро освијетљени и за провјетравање удешени.

Степенице не смију бити уже од 1 $\frac{1}{2}$ метра, ни праве, ни завијасто увијене, већ на два до три камена преломљене и морају имати одморшца.

Степенице на слободној ивици морају имати ограду.

Та ограда мора бити висока 1 метар и честа, ако није зидана, када може бити и нижа због дебљине зида.

Члан 8.

У једној учионици са хигијенског и педагошког гледишта жељети је, да не буде више од 50 ђака. Законом је допуштено да највећи број ђака буде 70.

Кад број ђака достигне ову мјеру, треба се старати, да се отвори нова учионица.

Величина учионице одређује се по мјесту потребном: за ђаке, учитеља, пролазе, учила и пећ.

Клупа (сједиште и сто) намијењена поједином ђаку заузима у основним школама просјечно 0.37 квадратних метара површине пода.

Учитељев сто, школска табла и учила заузимају 1.9 до 2 метра широко мјесто испред клупа.

На крајевима клупа, према вратима, треба да је пролаз најмање 1. метар широк, да се ту може смјестити и пећ.

На другом крају клупа према прозорима потребан је пролаз с обзиром уложине прозорске 0.4 метра широк.

Пролаз између клупа у правцу к столу учитељевом треба да је широк 0.5 метара. Овај пролаз потребан је само онда, кад је учионица широка да сједе више од 6 ђака један уз другог.

Пролаз иза стражње клупе такође је широк 0.5 метра.

Кад се општим мјестима и прелазима остави толика мјера, онда ће доћи на ђака 0.75 до 0.85 квадратних метара површине пода.

Према овоме у најмањих учионица површина не смије бити мања од 40—50 квадратних метара. У средњих треба да износи од 50 до 60., а у највећих 60 до 70 квадратних метара.

Висина учионице не може бити мања од 3.5 ни већа од 4 метра.

Према томе доћи ће на ђака 2.8 3.2 кубна метра простора.

Члан 9.

Простори учионице треба да су увијек према лијевој страни ђачких сједница. По невољи могу бити прозори и иза леђа; али свјетлост с ове стране не смије бити јача од оне с лијеве стране.

Површина, коју заузимају прозори у учионици, треба да износи $\frac{1}{4}$ површине пода, ако је школска зграда усамљена на сасвим слободном мјесту, а $\frac{1}{4}$ те површине, ако на близу има предмета, који је засјењују. У сиромашним општинама може се свести површина прозора на $\frac{1}{7}$ површине пода, ако је школа усамљена, иначе на $\frac{1}{5}$ те површине.

Прозори морају бити један од другог подједнако удаљени. Доња ивица прозора треба да је у висини клупа, или виша од њих, а горња да допире што ближе таваници.

Зид између прозора не смије бити шири од 1.3 метра.

Прозори у учионици морају бити четвороугли, двоструки, састављени из четири крила. Горња су крила мања, а доња већа. Горња крила — од најмање два прозора у свакој учионици — треба да су, ради провјетравања за вријеме учења, тако удешена, да се на ниже спуштају са шарком на доњу ивицу.

Ивице зида изнутра поред прозора морају бити узете, како би се свјетлост по учионици боље распала.

Члан 10.

Под мора бити столарски и по могућству од тврдог материјала. Испод пода, гдје нема подрума, треба прво насути довољно сухе земље, за тим 0.3 метра суха пијеска.

Зидови треба да су у висини од 1.5 метара, премазани масном бојом.

Но у сасвим сиромашним општинама може и ово премазивање отпасти.

Врата у учионици треба да су једнокрилна, широка најмање 1 а висока 2 метра. Врата се отварају свагда у ходник, а најбоље им је мјесто између стола учитељског и предњих клупа.

Члан 11.

Пећи морају бити довољно велике, да могу стално одржавати топлоту од 15° R. и ложити се изнутра.

Ради провјетравања треба удесити по 2 до 3 вентилатора.

Члан 12.

Поред учионица, собе за канцеларију, мора бити још и соба за ђаке и стан за учитеља.

Учитељев стан мора имати:

а) једну собу од најмање 20. квадратних метара;

б) једну собу од најмање 10. квадратних метара;

в) једну кухињу од најмање 10. квадратних метара; и

г) Шупу (тезу) за дрва, а по могућству и подрум.

Члан 13.

Соба за ђаке треба да је што пространја, како би доцније — кад се намножи број ђака — могла послужити и за учионицу.

Члан 14.

За станове учитеља може се подићи одвојена зграда. А ако је школа мала (са једном или двије учионице) могу да буду и с учионицама, под једним кровом; али у том случају уласци у станове морају бити одвојени, тако, да учионице не буду у непосредној вези са становима.

Члан 15.

У свакој већој школи мора бити и по једна залишна соба за учионицу.

Ако је зграда од два спрата (боја), учионице за млађе ђаке треба да буду при земљи, а за старије на горњем спрату.

При зградама, у којима су учионице одијељене за мушку и женску дјецу, треба извести и засебне уласке, ходнике и нужнике.

Члан 16.

Нужници школски треба да су ван зграде, као што је у плановима обиљежено.

Нужнике треба поподити с нагибом за отицање воде; за сваку учионицу треба да дође по један нужник.

Ако су мушка и женска дјеца заједно, онда за женску дјецу треба направити одвојен нужник.

ОДЈЕЉАК ТРЕЋИ

Намјештај

Члан 17.

Намјештај школски за све основне школе набавиће се по одредбама ових правила.

Члан 18.

Клупе школске морају бити према дјечијем узрасту и удешене овако:

а) за два или највише за четири ђака. Све ивице на клупама треба да су глатке и заокружене, предња половина клупе и даска за сједење стоје у непомичној вези;

б) свака клупа мора имати наслон, а за ово се може удесити и предња страна задње клупе. Само посљедња клупа мора имати свој засебан наслон;

Наслон не смије бити прав, већ доље и горе савијен, према крстима и кичми, коју треба да подупире; в) сједиште (даска за сједење) на задњој половини да је издубљена. Сједиште мора бити тако високо, да бутине потпуно на дасци леже, цјеванице вертикално да стоје а стопала да сасвим додирују под.

г) стона даска мора бити нагнута, али то нагнуће не смије бити велико. Горњи дио ове даске треба да је у ширини једног дециметра хоризонталан са жљебом за писаљке и руницама за мастионице.

Одстојање даске за сједење од стоне даске (диференција) треба да је толика, да кад ђак управо сједи са скрштеним рукама, лактовима додирује доњу ивицу стоне даске;

д) испод стоне даске мора бити даска за књиге; ова да је нешто ужа од прве и толико висока, да је ђак кољенима не додирује;

ђ) одстојање од стоне даске до сједишта не треба да је веће од 0.05 метра, ако клупе немају стоне даске за извлачење.

е) ивице на оба краја стоне даске а тако и прагови, који везују предњи дио клупе са сједиштем ради постојаности ваља да су оковани.

Члан 19.

У свакој учионици треба да буде *сид* или *катедра* за наставника, под столом или катедром мора бити постоље најмање 2. метра дугачко и 1.50 м. широко, а 25. до 30. сантиметара високо, од дебљих даска.

Члан 20.

Свака учионица мора имати и *орман* са затвором за оставу учила и ђачких потреба.

Члан 21.

Табла треба да је равна, црна и да не одбија свјетлост. За сваку учионицу треба да буду по двије табле.

У прва два разреда једна од њих треба да је ишпартана, као писанке, а друга истачкана, као цртанке. У вишим разредима једна треба да је истачкана, а друга чиста, без линија и тачака.

Члан 22.

На прозорима морају бити *завјесе* од сиве материје. Оне могу бити удешене тако, да се спуштају и подижу са закованом горњом страном.

Али је боље, да горња страна не буде закована, него слободна, на узицама, те да се она може по потреби спуштати, како би свјетлост више долазила озго, а не са стране, косо. Најпослије може бити и с алкама на шипци, како би се по потреби уклањала у страну.

Члан 23.

У свакој школи веља да има *то-иломјер*, и да се намјести у учионици 1-2 до 1-5 метра над подом и на мјесту гдје је средња топлота. Дијете најудаљеније од пећи треба да има топлоту од 15° R. (18—20° C). Кад је топлота испод 12° R., онда ваља гријати собу ма које доба године било. Љети пак, кад је топлота у учионици преко 20° R., не треба радити у њој, већ на пољу, у хладу.

Члан 24.

У намјештај долази још и *икона св. Саве* и *слика владарева*, које свака учионица треба да има.

Члан 25.

Пред сваком учионицом треба да има *вјешачица* (чивилук) за горње хаљине дјечије са што више клинова (чивија) за вјешање.

Члан 26.

Школска градина мора бити удешена тако, да може служити и за наставу а и за радове у њој.

Члан 27.

Школско двориште треба да је засађено дрвећем, које даје добар хлад, као што су: бријест, липа, орах, дивљи кестен и т. д.

Двориште мора бити добро насуто шљунком и пијеском и нагнуто, тако, да би вода могла да отиче.

ОДЈЕЉАК ЧЕТВРТИ Прелазно наређење.

Члан 28.

Садашње школске зграде, у колико не би одговарале захтјевима ових правила, имају се по могућству поправити тако, да се што више приближе њима. Друге пак, по здравље ученичко школљиве, имају се затворити чим се потпуно докаже, да не одговарају потреби за коју су употребљене.

Члан 29.

Ова правила ступају на снагу од дана кад се обнародују у службеним новинама.

П. Бр. 1436.

29. маја 1907. г.

Цетиње.

Министар
Просвјете и Црквених Послова
Ј. С. Пламенац.

Напомена. Ова ће се правила одштампати у засебним књижицама и уз иста ће бити приложени и планови за школске зграде.

ИСПРАВКА.

У указу од 19. маја т. г., који је публикован у 24. броју „Гласа Црногорца“ о размјештају поштанско-телеграфских чиновника, стоји: „у величкој поштанско-телеграфској станици“, а треба: „у велимској поштанско-телеграфској станици“, што се овим исправља.

Бр. 3236. Из канцеларије Министарства унутрашњих дјела, 28. маја 1907. г., на Цетињу.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО.

Дворске и дипломатске вијести.

— Њ. Кр. В. Господар стигао је с пратњом у прошли уторник у Беч и одсио у Хотел Бристолу.

У четвртак у подне Њ. Кр. В. Господар учинио је посјету Његовом Величанству Францу Јосифу, који му је доцније одвратио посјету у хотелу. У вече био је Њ. Кр. В. Господар на обједу код Његова Величанства.

Јуче је Њ. Кр. В. Господар конферисао за читав сат с министром иностраних дјела г. бароном Еренталом, а у вече отпутовао је за Контрксвиљ, гдје Њено Краљ. Височанство Књагиња Милена с успјехом врши лијечење.

— Њ. В. Књаз Мирко отпутовао је у понедјелник на Крушевац, откуда се је јуче на Цетиње повратио.

— Г. гроф д' Ашје Ле Можан, отправник послова француске републике, одликован је од Њ. Кр. В. Господара III. степеном Даниловог ордена.

Записници сједница Нар. Скупштине

ЗАПИСНИК

од 6. фебруара 1907.

LVII. редовни састанак редовног сазива Народне Скупштине.

Почетак у 3¹ сата послје подне. За министарским столом мин. унутр. дјела, г. Ивановић.

Предсједник отвара LVII. редовни састанак.

Секретар Павићевић чита записник LVI. састанка, који је примљен без примједба.

За тим чита молбе и жалбе, и то:

Васа Сеферовића, трговца из Никшића; Дула Арнауца из Мркојевића; Митра Томића из Шавника, коју молбу г. поп Милосав Томић узима за свој предлог; Богдана Симовића из Биограда; Глиша Делибашића из Рудина; Милете Поповића из Лијеве Ријеке; Мића Влаховића из Полимља; Луке Павићевића из Братоножића; Милоша Булатовића из Колашина; Сава М. Ракочевића, официра из Колашина; Видака Јаловића испред општине из Страшевине.

За тим чита указ Њ. Кр. В. Књаза Господара, којим се овлашћује Министар Предсједник и заступ. Мин. Финансија, да Народном Представништву поднесе предлог о продаји држ. куће на Цетињу, у катунској улици број 7.

Даље чита предлог Спасоја Радуловића, односно уређења благајна код сеоских самоуправних општина, на коју би се сврху имао употребити обавезни рад. А напошљетку чита интерпелацију Мила Дожића, односно линија колског пута од Подгорице Колашину и Андријевици.

Вулетић говори односно жалбе Јака Дреце, која је читана на прошлој сједници, истичући, да је иста неразумно упућена, што објашњује.

Предсједник причећује, да тој напомени није сад имало мјеста и да ће одбор по њој донијети своју одлуку.

Прелази се на дневни ред.

Извјестилац Милосав Николић чита извјештај одбора за молбе и жалбе, и то: жалбу М. Петровића, по којој је одбор унеколико ислиједио ствар, али не донио одлуку.

Ј. Пламенац се чуди, зашто одбор није донио своје мишљење и одлуку, а кад то није учинио, тражи, да се ова жалба истоме поврати, тек то учини.

Гардашевић примјећује, зашто његово мишљење, као члана одбора, није у одборском извјештају унешено.

Скупштина је ријешила: да се ова жалба поново упути одбору, који ће је подробније ислиједити и донијети своју одлуку.

Извјестилац даље чита жалбу Велише Лакчевића, судије општинског суда у Улицу односно сравњења његове плате са платама његових другова, по којој је одбор донио одлуку: да се препоручи призрењу владе.

Пилетић је мишљења, да се ова жалба не шаље призрењу владе, већ да се упути одбору општине уљинске, из које жалитељ прима плату.

Ј. Пламенац слаже се с одборским извјештајем, а противан је мишљењу Пилетића, напомињући, да је жалитељу криво, што је њему мања плата од осталијех му другова.

Вулетић вели, да је по томе надлежан Мин. Унутр. Дјела, а да се ми у то питање не можемо мијешати.

Дожић напомиње, како су се плате издавале према могућности дотичне општине, а слаже се са одбором, да се жалба пошаље влади на призрење.

Н. Јовановић примјећује говорницима, који изјављују, да Скупштина није надлежна о овоме донијети своју одлуку.

Серд. Саво Пламенац примјећује Дожићу, кад каже, да је молилац Лакчевић био сиромашног стања и доцније постао општинским судијом, и вели, да он тражи оно што примају његови другови и слаже се са одборским извјештајем.

Предсједник даје 10 минута одмора. Предсједник наставља прекинуту сједницу.

Извјестилац М. Николић чита молбу командира Јовице Радовића за пензију, по којој је одбор донио одлуку: да се

иста упути влади на призрење, с мишљењем, да би му требало у будуће давати заслужену пензију.

Павићевић вели, да је одбор требао донијети одлуку, да се влади стави у призрење, да би се ком. Радовићу дала пензија од год 1902., т. ј. од када га је замијенио син му ком. Богић Радовић.

Одлука је одборска примљена.

Извјестилац чита жалбу удовица неких херцеговачких усташа, које моле за помоћ, која им се је давала за живото њихових умрлих мужева, по којој је одбор донио мишљење: да би им, с погледом на њихово биједно стање, требало дати ту помоћ, што се има препоручити призрењу владе.

Пилетић вели, да би требало ставити влади у дужност, да пронађе узрок, којим се је ова помоћ удовицама помрлих усташа одузела, па ако не буде оправдан, да им влада ту помоћ надокнади.

Предсједник, В. Ш. Петровић вели, да је главни узрок за одузимање помоћи смрт њихових мужева, и наводи биједно стање молитељака, које су са својом дјечицом долазиле и молиле за ту помоћ, предлажући, да им се иста издаје.

Вулетић напомиње да при прегледу буџета треба одредити инвалидски фонд, који би и такве потребе подмиривао.

Одборска одлука усвојена је.

Прелази се на другу тачку дневног реда.

Извјестилац Н. Јовановић чита извјештај одбора за посланичке предлоге, и то: за предлог Министарства Финансија, по којему је одређена годишња помоћ, Вицку Пашквали и удовици М. Перовића од по 300 круна годишње, коју је помоћ и одбор усвојио.

Вулетић примјећује, да је помоћ поменицима одвећ мала, и наводи биједно стање обојих молитеља, и то: удовице са великијем бројем ситне и болесне дјеце, чији је отац преко 30 година радио у штампарији и од загушљивог и отровног гаса у истој добио болест и умро; а за Пашквала такође вели, да је виши дио свога вијека провео у штампарији и увео код нас књиговезачки рад и да нас је у најтежим данима свога живота, који је већ при концу, на тражи, да се и једном и другом одреди већа помоћ.

Извјестилац Јовановић објашњује појединости, које су одбор руководиле, да се задовоље са предлогом владиним, која је ова донијела у смислу чл. 78. Устава, као и то, да молитељи нијесу имали права на пензију.

Љ. Бакић се слаже с предлогом одборским, напомињући, да је помоћ према нашим финансијским приликама прилична, као и то да има доста сиромашних фамилија црногорских, чији су хранитељи изгубили живот на бојном пољу или се на други начин одужили отаџбини, пак им сиромашне фамилије не уживају никакве помоћи.

Дожић се слаже са Вулетићем, препоручујући бар по 400 круна годишње, истичући такође тешко стање молитеља у смислу говора Вулетића.

Радоје Поповић замијера Дожићу, што он, као бивши министар, није задовољио молитеље са пенсијом, а слаже се са одборским извјештајем, износећи заслуге других фамилија црногорских у смислу говора Бакићева.

Дожић се објашњује са Радојем Поповићем, наводећи, да је влада, које је он био члан, одредила истијема по 200 кр. помоћи до сазива Народне Скупштине.

Извјестилац чита предлог Министра унутр. дјела Ивановића, односно помоћи фамилији пок. кап. Уроша Шаулића од 200 кр. годишње, износећи одборско мишљење и одлуку, а у смислу предлога Н. Јовановића, да се фамилија потком. Ђ. Шаулића, чији су три сина достојно служили, а ни један не стекли право на пензију, одреди годишња помоћ од 1000 круна годишње, коју је одлуку Скупштина усвојила.

Извјестилац чита предлог Д-р Радуловића с друштвом, односно уређења општинских самоуправа, који је предлог упућен влади у смислу чл. 176. Устава.

Мин. Ивановић вели, да се већ на закону о уређењу самоуправа општинских ради и да ће се изнијети пред Скупштину у овом сазиву.

Ристо Поповић напомиње, да је закон о уређењу општинских самоуправа врло важан, као темељ наше администрације и сваког благостања, за то тражи, да се закон добро прецизира и да се с њим не хита за овај сазив, јер закон тај има изнијети битне разлике између варошких и сеоских општинских самоуправа, а дотле да се уреде варошке самоуправне општине с формалним предлогом за измјене и допуне у постојећем закону о уређењу варошких општина, са чиме би се угладио антагонизам између сељака и варошана. Истиче, да је судбоносно постављање предсједника у варошким општинским самоуправама, за то тражи пристанак од владе и Скупштине, да за предсједнике варошких општина могу бити и држ. чиновници.

Министар Ивановић примјећује Поповићу, што се противи изношењу закона о општинским самоуправама у овој сесии Скупштинској, који је већ при томе, да га Скупштина саслуша, истичући, да је самоуправа општинска одвећ нужна и да је тражи као такву и народ и Скупштина, којих ће се закон као и остали усавршавати.

Н. Јовановић објашњује разлоге одбране и примјећује Поповићу, што тражи одуговлачење овога закона.

Пилетић приговара Поповићу, што одбија овај закон, који је скоро готов и биће изнесен у овој сесии; као и што се не слаже са сеоским општинским самоуправама, већ тражи измјену у постојећем закону варошких општина.

Љ. Бакић слаже се са одборском одлуком и са изјавом министра Ивановића с тиме, да се у прелазним наређењима изнесу појединости, које данашњим приликама одговарају. Вели, да је закон о општинским самоуправама нужен, и да га је потребно што прије изнијети пред Скупштину.

Вулетић примјећује Поповићу, што тражи уређење варошких, а не општинских самоуправа, из чега излази, као да су предсједници варошких општина на штету истих; дочим они све силе улажу и тешко могу наплатити дугове општинске из прошлости.

Ристо Поповић истиче мотиве, на основу којих је говорио, а Вулетић се са истим објашњава с противним мишљењем.

Дожић примјећује, као да одбор није знао, да ће овај законски пројект влада изнијети Скупштини у овој сесии, за то и тражи да овај предлог, као свршени отпадне, што је усвојено.

Извјестилац чита предлог попа Шпира Глиговића, односно грађења једне куће у манастиру Косијереву и односно управљања манастирским добрима, којима имају по његову мишљењу управљати цивилни, а не духовни чиновници, по којему је одбор донио одлуку: да се прва тачка пошаље влади на призрење, а друга да отпадне, што је и Скупштина усвојила.

Извјестилац чита предлог попа Крста Поповића с друштвом, односно подизања ниже гимназије у Подгорици, по којему је одбор донио одлуку: да се стави влади на призрење и препоручи, да се нижа гимназија у Подгорици подигне, што је Скупштина усвојила.

Пилетић тражи, да се ово питање као важно, озбиљно проучи и напомиње, да нијесу трошкови за гимназију у Подгорици сувишни, па тражи, да се што прије иста установи, наводећи прилике и услове с просвјетног, хигијенског и економског гледишта, које доводи у везу и са премјештајем наше пријестолнице.

Извјестилац објашњује мотиве одбране за ову одлуку и наводи, да су при доношењу исте имали у обзир и питање о премјештају пријестолнице.

Ј. Пламенац вели, кад се говори о средњешколској образованости, значи, да се говори о будућности народа. Истиче, да је образовање на страни различито, те није подесно за нас, јер се не слаже у начелу и у појединостима. Мишљења је, да се средњи завод оснује из темеља, пошто овакав, какав данас имамо неподесан је, а сама зграда убитачна за здравље, а услови за становање васпитаника рђави с хигијенског, моралног и др. гледишта. Слаже се са одлуком одбором, да се премјести гимназија у Подгорицу, због разлога које је и Пилетић навео.

Пилетић говори у прилог своје прве изјаве, истичући и то, да у Подгорици има и зграда за гимназију.

Предсједник закључује сједницу у 6¹ сати послје подне, а LVIII. заказује за 7. о. мј. у 3 сата послје подне.

Предсједник
Народне Скупштине,
В. Шако Петровић.

Секретари:
Љуб. Бакић,
Милија Павићевић.

Испред хашке конференције.

Све што се ближе примиче рок састанку друге хашке конференције, све већим се нестрпљењем очекују плодови њеног рада. Европску штампу највише ипак занима питање о разоружању. То је предлог енглеске владе, коју у томе потпомажу Русија, Француска, Италија и америчке Сједињене Државе. Још онда, кад је тај предлог на јавност избио, у дипломатским круговима се говорило, да ће Њемачка бити противна разоружању, јер то не иде у прилог њеној колонијалној политици. И доиста, на одговор Њемачке није се дуго чекало. У Њемачком рајхстагу државни канцелар Билев отворено је изјавио, да Њемачка неће учествовати прили-

ком претресања енглеског предлога о разоружању на конференцији у Хагу.

Изјава њемачког канцелара, као што се могло очекивати, наишла је на одсудно непријатељство код свих држава, нарочито код Енглеске. Предсједник енглеске владе Кемпбел-Банерман, држао је недавно говор, у коме је међу осталим дао одушке и свом дубоком разочарању због те изјаве. Енглеска влада — рекао је Кемпбел-Банерман — држала је, да ће се све велесиле, међу њима и Њемачка, радо одазвати жељи и молби цивилизованих народа, да им се војно бreme олакша. И он је као и Биров увјерен, да је тешко наћи такву формулу, која би у питању разоружања одмах могла задовољити све владе; али он је ипак очекивао, да ће се претресањем тога питања изазвати међу државама бар, узајамно повјерење, које би временом морало допринијети жељене резултате. Кемпбел-Банерман је одлучно одбио сумњичења неких њемачких политичара, који у овом мирољубивом кораку Енглеске називају неке задње мисли спрема Њемачке. Енглеска у овоме питању не покушава ништа више него оно, што би све остале владе у сличном случају покушале.

„Ми сматрамо за дужност, да се користимо приликом коју нам пружа хашка конференција, да бисмо се увјерили да ли ће бити прихваћен корак, којим се иде на то, да се ограниче огромни издаци на наоружање. Увјерен сам, да смо на правилном путу, а Биров и њемачка влада изгледа да вјерују да је тај предлог илузоран, те су мишљења, да они не треба да узимају никаквог учешћа у томе. Поред свега тога — завршио је Банерман — поштујем отвореност, са којом је Биров на основу своје политике одлучио, да не узима учешћа у дискусији о разоружању.“

Ко умије да чита дипломатске говоре, њему није тешко да уочи заједљив тон, са којим предсједник енглеске владе додирује изјаву канцелара Бирова. Та заједљивост огледа се још више, кад Кемпбел-Банерман одмах иза тога у истом говору наглашава, да ће енглеска влада повести одлучну борбу и против енглеског горњег дома, ако се овај буде противио томе, да се питање о разоружању спроведе и кроз парламенат. Кад се дакле, једна влада изјашњава, да се неће устручавати ни пред опасношћу да њезин предлог изазове унутрашњу политичку борбу, — јамачно јој треба вјеровати, да ће она тај предлог и без учешћа Њемачке бранити свим силама и пред хашком конференцијом. А ако га силе усвоје, енглеска ће се влада без сумње побринути, да се и Њемачка принуди, да поступи онако, како буде хашка конференција одлучила о том питању.

Несугласнице су, дакле, између двије највеће силе, између Њемачке и Енглеске, отпочеле, а како ће се завршити, то питање особито занима европску штампу. Сви народи пак без разлике радосно ће предусрести сретно ријешење тога питања, јер је ратно бreme свијема отежало, јер је сваки жељан, да се сила у свијету замијени правом, рат миром, а дух освајања духом слободе.

Уставна Црна Гора

„Београдске Новине“ у свом 143. броју од 25. маја о. г. доносе на уводном мјесту овај чланак:

По српским листовима у најновије вријеме много се пише о Црној Гори. Интересовање за ту српску земљу је природно и оправдано. Само, оно би требало да буде руковођено најчистијим побудама од стране оних, који о Црној Гори пишу, и познавањем прилика у тој класичној српској земљи, као и њенога значаја од стране оних, који хоће као Срби да јој роцкају своју посвећену пажњу. Ту и

тамо могло се запазити, да у довољној мјери нема ни једнога ни другог код оних, који пишу о Црној Гори, усљед чега не може да буде ни правилан суд о приликама у њој код оних, који желе да јој посвете своју пажњу. Овим је редовима задатак, да се изнесе права слика данашње уставне Црне Горе.

Кад Србин помене Црну Гору, обузму га осјећаји поноса. Навикао је у њој да гледа представника најљепших одлика српског народа. Симпатије су Србине на њеној страни зато, што је Црна Гора вјековима била мученик за слободу, носилац косовске идеје, чувар аманета српских. Змај ју је назвао алем-каменом у круни српској; Љуба Ненадовић ју је овјековјечио у српским срцима својим „Писмима о Црногорцима“. Али, није довољно Црној Гори само симпатисати и вољети је као српску земљу. Њу треба добро познавати, проучавати карактерне особине њенога народа и свхаћати циљеве њеног значаја и улогу у српској историји, да се не би послједи неправилно оцјењивале извјесне прилике у њој, као што се данас чини, кад је и Црну Гору захватила грозница уставне владавине. Црна Гора није оно, што су остале српске земље. Има битних разлика између ње и оних. Црногорци си Срби, али и са таквим карактерним особинама, каквих не налазимо код Срба и у осталим крајевима српским. И свхаћање и погледа на свијет, и појмови о врлинама, које сачињавају зграду општег народног морала, код Црногораца су друкчији, него ли код Срба из осталих крајева. Вјечито ратујући и борећи се за слободу, Црногорци су у току вјекова створили своје специјалне принципе о дисциплини, реду, послушности, допуштеноме и недопуштеноме. Што је на примјер код Срба у Србији или Србији допуштено, то је код Црногораца срамота, и обратно. Ратнички народ, коме је вјековима био идеал слобода, а подстрек за борбу беспријерно лично честољубље с напредутошћу свих нерава, да други не смије бити бољи јунак, такав ратнички народ створио је аристократију оружја и демократију борбе за народно, а не лично добро. У историји Црне Горе види се, да се личност губи у маси, која је прожета једним мислима и осјећањима, а појединци да се истичу, не по богатству и повлашћености положаја, већ само по дјелима на бојном пољу. Основни, на којима је Црна Гора подигнута и на којима и данас почива, много су друкчији од основа данашњих модерних држава. Војничка дисциплина, послушност и међусобно поштовање темељи су Црне Горе. Црна Гора нема све атрибуте данашњих модерних држава, или боље рећи ове немају све атрибуте Црне Горе. Она више личи на војнички логор, него ли на државу. Њу држе у јединству дисциплина, војнички ред и народно свхаћање, да је само онај добар Црногорац, ко је и добар борац. Зато се могло догодити чудо, да се у земљи, у којој су сви појединци наоружаним до зуба, може одржати ред и дати важност закону. Усадити у Црногорце друкчије свхаћање; увјерити их, да је празна ријеч: „не допуштам, да други буде бољи јунак“; васпитавати их тако, да се више не поносе аристократијом оружја; и предочити им, да појединци могу доћи до поправке свога стања само путем борбе са појединцима, а не са спољашњим непријатељем — значи учинити од Црне Горе и Црногораца оно, што нијесу, и према томе уништити Црну Гору.

Новине неке злурало пушу, да су и у Црној Гори настале трзавице уставне владавине. Једни се стављају на ову, други на ону страну. Мало их је међутим, који хоће да оцијене особине Црногораца и значај Црне Горе. Што у другим земљама може да прође као привремена појава, у Црној Гори може да буде фатално. Свако зна, што бива у војничкоме логору, у коме се распале страсти непослушности и преда. Сваки је војник у неку руку аутократ, који је у борби навикао да свлађује свако противљење. Војник је и честољубив, те ће све могуће урадити, да његово дјело изазове допадање и признање. Црногорац, који је увијек само војник, видећи, да му устав допушта борбу с унутрашњим противником, бориће се као војник: гледајући пошто по то, да свлада свако противљење и да својим дјелом, усљед војничкога честољубља, изазове допадање и признање. Црногорци ће се зато цјепкати на стотине фракција и међусобно сатирати. И сад нек се узме у обзир, да је сваки Црногорац наоружан, да је свака црногорска кућа магацин оружја, па ће свим умјесно бити питање: да ли ће у таквој стању бити загарантовано слободно исказивање мисли, које је услов уставне владавине? Неће ли ту бити нереда и борбе, пошто, као што је рекао Хајне, демократија радо допушта утакмицу на ниже, или нерадо и на више. „Владе треба да се праве за људе какви јесу, али какви су способни ускоро да постану“ — вели један француски др-

жавник, и зато црногорски устав треба да је огледало духа Црногораца, а црногорске и уставне владе морају да се праве за Црногорце какви јесу данас, или какви су способни ускоро да постану. Данашњи Црногорци још су прије свега војници, те је за њих најбоља онаква влада, каква одговара духу војника. Какви су Црногорци способни ускоро да постану, зависи од црногорске млађе интелигенције. Ако ова мисли, да у Црну Гору од једном унесе дух новог времена, онда она следствено тежи за тим, да измијени навике, свхаћања особине, врлине и карактер Црногораца. Измијенити то, значило би у основи учинити их друкчијима но што су данас: дакле одузети од њих војничке особине, помоћу којих су створили Црну Гору и прославили је. Да народ добије добре установе, треба у њега пробудити жељу, да их има, али та жеља, како каже Енглеуз Стјуарт Мил, не смије да буде већа од способности, које се имају за поједине установе. Они који данас хоће да преобразе Црну Гору на основу утопија, које су добили на страни, другим ријечима, да одузму од ње атрибуте, због којих је постала чувена, најмање су имали учешћа у буђењу жеља код Црногораца, да добију нове установе. И та заслуга припада искључиво Књазу Николи. Али, они су зато сада пошли да праве, заклањајући се за народ, те жеље већима, но што су способности народне за установе, које се траже. Ако Књаз Никола умјерава те жеље и своди их на праву мјеру, знајући способност и број оних, који представљају народ, онда он и у томе има искључиву заслугу, пошто се зна, да неспособни налазе највеће задовољство у томе, да способне сведу на ступањ, на коме се сами налазе. Књаз Никола је дао устав тато, да би сваки Црногорац могао радити за своју отаџбину. Прије устава могли су да раде само одабрани појединци. Један велики енглески правник вели: „Не дајте коме да ради за отаџбину, па се неће ни бринути за њу“. Устав је, дакле, дао Црној Гори, да би сви могли радити за отаџбину, али не зато, да је разруше. Да би била разрушена, ако би се одустало од начела, која су створила Црну Гору, више је но извјесно. Или ће се од Црногораца одузети оружје, које је саставни дио народне ношње, и тиме учинити од њих оно, што нијесу: или ће се задржати све оно, што их је учинило да буду какви јесу и чиме су створили Црну Гору, па тиме природно одустали од свега, што би их могло разјединити. Средине нема, јер само укорјењена свхаћања и морални принципи држе јединство Црне Горе. Ко уставну владавину у Црној Гори замишља да треба да буде као и у осталим земљама, тај Црној Гори и нехотично добра не жели. Није могуће имати у исто вријеме војнички логор, што је Црна Гора и данас, са редом и животом касарне, и модерну уставну државу са Народном Скупштином, гдје млађи без питања старијег може да мијења обичаје касарног живота. У колико се буде више тежило, да се Црна Гора удаљи од тога касарног живота и приближи недисциплинавости, личноме грабежу, неред, амбицијама без рата са спољашњим непријатељем, у толико ће она бити мање Црна Гора с одликама, које су је прославили, с особинама, које су је чувале. Сваки народ може да има само онакву владу и онакве установе, које одговарају његовим обичајима, темпераменту, свхаћању и нивоу цивилизације, на коме се налази. Не смију напредне установе да буду само копија, већ последица сопственог познавања и сопствених потреба. Примајући установе старијих народа, Црногорци ће постати напреднији и јачи, ако их буду удешавали према својим особинама, јер све што руши особине једнога народа, са којих је постао јак и славан, штетно је за његову будућност. Установе, које буду измијениле основе Црне Горе и разрушиле тај вјерни српски логор, биће кобне за Црну Гору, штетне за Српство, а свједоче непознавања свога народа и недовољног смисла за више државне циљеве код неких млађих Црногораца, који, изгледа, не желе да се држе ријечи великог енглеског слободњака Џона Стјуарта Мила: „да опште учење треба да претходи општем ослобођењу!“

Народна Привреда

Чистите шљиве од рогача!

Наше су шљиве свуда мање или више заражене једном болешћу, која чини да на зараженој шљиви постају мјесто здравих плодова болесни, познати под именом *рогачи*. Обољели плод примјећује се већ у мају и лако се распознаје од здравога по томе, што је бљеђи, већи, обично искривљен, без трага од коштице у унутрашњости мјесто које стоји шупљина, и што је, најпослије, по површини покривен као фином, ситном паучином.

Нешто доцније, обично у мјесцу јуну, такви се плодови смежурају по површини и испуцају, а затим отпадају. Појмљиво је, да ће једна шљива дати у толико мањи принос, у толико мање здравих, зрелих шљива, у колико је већи број од њих заражен и преобраћен у рогаче, јер ови нити могу да сазру, нити се у њима може да образује шећер и други састојци, ради којих се шљивин плод цијени. Због тога је дужност сваког пољопривредника, који се гајењем шљива бави, да се стара да из свог шљивара истисне ову болест.

Ова се болест сузбија на два начина: брањем и спаливањем рогача, чим су отпочели да се развијају, и одсијецањем оних граница и грана шљивиних, на којима су рогачи заражени. Првим начином спречава се, да се на већ посталим рогачима развијају органи за размножавање, помоћу којих би се болест могла пренијети и на друге незаражене шљиве, јер се такви органи развијају тек доцније, кад рогачи израсту до највеће величине, коју у опште могу да достигну. Али овим се начином постиже само то, да се болест не рашири, а никако и уништавање њезино на већ зараженој шљиви. Да би се и са обољелих шљива одстранила, да се потпуно уништи, потребно је одсјећи све ово — и прошлодишње грање, на којима има рогача. Ово је потребно зато, што се болест не развија само у плоду, већ има своје стално станиште у гранама из пошљедних двију година, одакле улази у младе плодове и онакажује их.

На сузбијању ове болести валао би поради најживље и са здравственог гледишта. Познато је, да дјеча, а често и одрасли траже рогаче и радо их једу. Како су рогачи сви прожмани гљивом, то имају у главноме онакав мирис, какав имају већина печурака, које се употребљују за јело, те тим својим мирисом поглавито и привлаче дјецу. Тешка сварљивост појединих рогача, као и свих печурака у опште, и кисјелине које се у њима налазе, као и у другом зеленом воћу, чине да лица која су јела рогаче, нарочито ако им је желудац слабији, добивају стомачну грозницу.

Сузбијање ове болести требало би да врши сваки, ко има шљива, јер би се само онда успјело, да се потпуно уништи. Иначе ако само неки очисте своје шљиве, а други из истог или сусједног мјеста не ураде то, постиже се само дјелимичан успјех, јер увијек постоји опасност, да се са неочишћених, болесних шљива ова болест пренесе поново на здраве, очишћене. С тога би добро било, кад би општинске власти уз припомоћ и под руководством обласних економиа настале, да се све обољеле шљиве у њиховој општини очисте. Према нашим приликама најзгодније је, да се чишћење отпочне свршетком маја или почетком јуна у равнишета, а у брдовитим крајевима нешто доцније.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

— Министарство унутрашњих дјела својим ријешењем од 1. јуна о. г. забранило је улаз и распрострањење прогласа, који је изашао у Београду, потписан од „Српске Омладине из Црне Горе“, којим се позивају Црногорци на буну а „под барјак“ Народне Странке.

(Спасовдан). У четвртак, на Спасовдан, као на дан славне наше побједе на Граховцу, одржан је у манастирској цркви послјие свете литургије свечани парастос за покој душе храбрих јунака, који су пали у оној великој битци. Богослужењу су присуствовали: наши министри, великодостојници, официрски кор и чиновништво у парадни и мноштво народа. Послије богослужења дефилирала је испред Двора редовна војска, уз свирање војне музике.

(Одликовања). Њ. Кр. В. Господар благоизволио је одликовати: командира Џуца Крушку IV. степеном Данилова ордена; официре Ђура Хајдуковића, Лабуда Јовановића и Виде Вујовића, и Митра Г. Радунчића V-им степеном истога ордена; потпоручника Спасоја Илића и жандара Ђока Ј. Поповића златном медаљом „за ревност“; Николу Р. Звизера, Илију П. Сругара, Муста Лаковицу и Зефа Ђокића сребрном медаљом „за ревност“.

(Из дјевојачког Царице Марије института на Цетињу). У овлашњем дјевојачком институту отпочели су у понедељник, 28. пр. мј. закључни школски испити, који се продужују редовно сваки дан и завршују 15. о. мј. испитом из музике и пјевања. У недјељу 17. о. мј. свечано ће се завршити школска година у институту благодарњем, читањем ученичких оцјена и изложбом цртања и ручног рада, а у 12 сати истог дана биће распуст ученица.

(Личне вијести). На Цетињу се налази Хаџи Радован Пећковић из Гардиноваца у Војводини, поклоник гроба Го-

сподњег и свих светих мјеста у Палестини и Гори Атонској. Хаџи Радован дошао је овамо, да се покљони и нашим светињама овдје и у Острогу.

(Што ћемо и куд ћемо с нашим ђацима?) Тако питају сами себе многи учитељи и родитељи, сад при свршетку школске године. Богати родитељи који немају много дјеце, могу како хоће, за њих и за њихову дјецу је лако. Али куд ћемо са онима који нијесу богати, који немају на чем безбрижно да живе, или гдје се тешко живи?

Све те младиће треба сад одмах, чим макар основну школу сврше, упутити у свијет у напредније крајеве, на изучавање које корисне привредне струке, гдје ће се међу културнијим људима, осим своје струке, угладити, образовати, цивилизирати, прекалити, стећи ону свјетску мудрост, која се ни у каквој школи не стиче и не учи. У свијету научи млад човјек и разне стране језике, постаје једном ријечи свјетски човјек, а то треба и ваља сваком, макар и не морао послјеје хранити и бавити се својом струком коју је изучио.

Упућујте дакле све ваљане српске ђаке од 12—15 година „Привреднику“, а даље се не треба за њих старати, јер су та дјеца — ако слушају — спремна, осигурана за своју будућност, јер за њих је све спремно од првог дана њиховог шегртовања, па док ваљан човјек не постигне свој циљ, своју срећу.

Препорука наших познатих Срба учитеља, свештеника уважава се највише, јер се за њих зна, али и сваки други који жели да упуте и да препоруче ваљану српску дјецу од 12—15 година нека пише управи *Српског Привредног Друштва Привредник у Загребу*, или нека, се обрати нашем „Друштву за потпомагање заната и трговине у Црној Гори“, па ће добити одмах све нужне упуте. —

(† Поп Стево Кнежевић). Јављају нам из Грађана, да је тамо преминуо парох врањински, поп Стево Кнежевић у 72 години свога живота. Покојник је из младости учио у манастиру Брчели читати, писати и правило црквено, те се прилично био спремио за свештенички чин онога времена, а рукоположио га је Господар Владика Петар II. Петровић—Његош, и одредио за душестаратеља парохије грађанске. По заузећу острва Врањине премјештен је од митрополита Илариона за пароха врањинског, коју је дужност до своје смрти ревностно вршио.

Поп Стево показао се у битци на Грахову 1. маја 1858. г. и као храбар војник у првим редовима Црногораца, те је од Господара Књаза Данила међу првим Грађанина био одликован храбром медаљом. Исто тако борио се је храбро Дервиш-пашине 1862. године, а показао је и у последњем трогодишњем рату на бојним пољима свуда витешку смјелост и прегнуће, због чега је и од Њ. Кр. В. Господара награђен био.

Покојника су на 10 дана прије смрти а по његовој жељи, пренијели синови му онако болесна у село Грађане, гдје је 21. пр. мјесеца и умро. Спровод му је био величанствен са седам свештеника, а у цркви и над гробом опростили су се с покојником више говорника, истакнувши његове врлине у винограду Господњем и витешке подвиге на бојним пољима, у чему су се наши стари свештеници од вајкада одликовали.

Бог му покој дао!

П. Р.

ТЕЛЕГРАМИ

(Бечког Кор. Бироа)

Биоград, 27. маја. Влада Пашићева поднијела оставку. Предсједника Скупштине Веснића примио краљ на сајетовање.

Биоград, 28. маја. Султаново изасланство које је довело краљу и престолонашљеднику арапске коње са цијелом опремом и донијело ордене с брилијантима, као и принцези Јелени орден Шефаката с брилијантима, примљено је од Краља и престолонашљедника у свечаној аудијенцији. Синоћ је био свечан ручак. Изасланици путују сјутра за Цариград.

Биоград, 28. маја. Стари радикали Пашић или Андра Николић образоваће нову владу, вјероватно сјутра.

Биоград, 28. маја. На молбу краљеву а по жељи предсједништва Скупштине и радикалне странке, Пашић се поново примио образовања владе. Сви стари министри остају осим Протића.

Петроград, 29. маја. Дума је претресала питање о амнестији. Ми-

нистар правде изјавио је, да је амнестија по чл. 13. основних државних закона искључиво право самодржавног владоца, те да према томе предлог о амнестији не спада у дјелокруг Думе. Кадет Малаков предложио је, да се питање о надлежности упуту нарочитој комисији, која ће испитати, да ли се питање о амнестији може расправљати у Думи. Предлог је послјеје велике буке примљен са 260 против 165 гласова.

Биоград, 29. маја. Нова Пашићева влада данас образована. У новом кабинету сви стари министри изузев Стојана Протића. Министра унутрашњих дјела заступа ад интегит Марко Трифковић, министар правде.

Биоград, 30. маја. Нова Пашићева влада дефинитивно састављена. Министар унутрашњих дјела је Настас Петровић, посланик и предсједник новинарског удружења. Нова влада представиће се Скупштини у петак у јутро.

Будимпешта, 30. мај. Цар Франц Јосиф отпутовао је у Беч.

Петроград, 30. маја. У жељезничком возу који је одио за Петерхоф, један млади човјек почи- нио је самоубиство. По документима који су се код њега нашли, изгледа да је самоубица био одређен да изврши атентат на царски двор, због чега се показао и сам себи живот одузео.

Софија, 30. маја. Пошто преговори између бугарске владе и бивших универзитетских професора нијесу довели ни до каквог резултата, наменовано је 15 средњошколских наставника за универзитетске професоре.

Вашингтон, 31. маја. Државни секретар Роот није се хтио изјаснити о афери с Јапаном. У мјеродавним круговима тврди се, да између Јапана и Сједињених Држава нема никаквих заплета, нити пријети опасност од рата.

Петроград, 1. јуна. У једном селу на Волги спрема Астрахану доказале су три случаја куге.

Токио, 1. јуна. Листови позвани су званично, да не доносе вијести нити узнемиравајуће чланке о америчко-јапанском питању.

Петроград, 1. јуна. Министар Извољски дао је буџетској комисији изјаву о руско-јапанским односима, којом побија мишљење, као да је мир, склопљен у Портсмуту, привремен, већ напротив тврди, да он чврсто вјерује у сталност пријатељских мирних односа с Јапаном.

Петроград, 2. јуна. Головин добио је писмо од Столипина, у којем каже, да има да саопшти Думи важне вијести, те с тога моли Головина, да му дадне ријеч одмах пошто отвори сједницу Думе, за коју тражи да буде тајна с обзиром на то, што ће у њој бити збора о учествовању посланика у организовању револуционарних покрета и буна у војсци и народу. Дума је на основу овог писма држала јуче тајну сједницу. У току сједнице Столипин је захтијевао, да се затвори 16 посланика социјал-демократ-а а већи дио осталих социјал-демократских посланика, на броју њих 55, да се преда суду. Чује се, да ће кадети одбити овај предлог. У том случају би Дума била распуштена. Знање Думе опкољено је војском и полицијом.

СПИСАК СТРАНАЦА

приспјелих на Цетиње од 26. маја до 3. јуна 1907. год.

Гранд Хотел: О. Козулић, инспектор из Трста, г-ђа Косе Ненадовић из Биограда, Д. Фертиг, директор из Шлезје, Др. Ф. Келш лекар из Баварске, А. Мауер чиновник из Баварске, Ф. С. Лаудл, прив. из Америке, Н. Шкези, шпед. из Котора, Ф. Задрица, трг. из Котора, г-ђа Г. В. Риерсон, прив. из Америке, г-ђа А.

С. Браун, прив. из Америке, Др. Р. Хајден, прив. из Штутгарта, А. Крал с г-ђом, консул из Скадра, А. Унић, трг. путник из Трста, Кол Дика трг. из Скадра, Г. В. Хилд из Америке, Х. Лерко инжењер из Бара, Г. Ф. Гинфилд чиновник из Минхена, Др. Б. Кајзер из Нирнберга, Ф. Дворжак официр из Невесиња, А. Бацеска с г-ђом, официр из Волфсдорфа, Др. Ј. Котал, лекар из Прага, В. Котал из Прага, Др. Х. Мајер, лекар из Прага, Ј. Пахер, трг. путник из Трста, П. Гери с г-ђом, прив. из Париза.

Хотел Рајнвајн: Е. Поселт, редактор из Минхена, И. Грудер, чиновник из Виленберга, Х. Шведер чин. из Шлезје, М. Петровић, глумач из Србије, И. Абрамовић с породицом из Фијуме, Ф. Капнер инжењер из Прага, Р. Павић с г-ђом, трг. из Мостара, Р. Банић, трг. из Мостара, Хаџи Р. Петков из Војводине, Др. Д. Калтинбегер, лекар из Трста, Ф. Калтинбегер, чиновник из Салибурга, Ј. Едлингер, чиновник из Лајпцига.

Хотел Мостар: Ф. Вичевић, трговац из Котора.

Званични огласи

СТЈЕЧАЈ

Државна Штампарија ће примити на обучавање 6 ученика под сљедећим условима:

1. Да је ученик свршио основну школу — са врло добрим успјехом — првијенство ће имати они с већом спремом;
2. Да је потпуно здрав;
3. Да је доброг владања;
4. Да није млађи од 13 година.

Учење траје четири године, за које ће вријеме ученици примати на име издржавања и то: прве године учења по 10 круна мјесечно; друге године по 15 кр. мјесечно; треће године по 20 кр. мјесечно и четврте године учења по 30 круна мјесечно.

По свршетку четири године учења, полагаће ученик испит, и по положеном испиту произвешће се за радника. —

Они родитељи или старатељи, који би имали вољу да њихова дјеца изуче штампарски рад, нека поднесу молбу Управи Држ. Штампарије, и уз молбу да приложи дјетињу потпоњу школску свједоцбу, крштеницу и љекарску увјерење и то најдаље до свршетка мјесеца јуна ов. год.

Број 193. Из канцеларије Министарства Финансија и Грађевина. — Одјеленье Управа Држ. Штампарије. — Цетиње 18 маја 1907. (2—3)

ОБЈАВА

У смислу ријешења овога Суда од 29. ов. мј. број 1125—IV—1907—161., донесеног на незадовољство власника, односно понуђене им цијене за имања, које је Барско Друштво експроприрало за своје потребе, — објављује се, да је Обласни Суд у Бару, на основу чл. 11. закона о Експропријацији од своје стране одредио за члана одбора, за процјену имања, Крцуна Војводића капетана у пензији из Челуге, а од стране власника, који нијесу хтјели изабрати члана за овај одбор, Ива Радова Поповића из Поповића;

Друштво Барско од своје стране, одредило је за члана поменутог одбора Јосифа Назини-а.

Поменути чланови у смислу чл. 13. закона о Експропријацији имаду положити прописану заклетву, на 17. јуна тек. год. у канцеларији Општ. Суда у Бару, а процјена ће се одпочети на 18. јуна ове год. на Пристану.

Број 1125—IV—1907—161. Из Канцеларије Обласног Суда. У Бару, 30. маја 1907. год. 1,1

Приватни огласи

ПОДГОРИЧКА БАНКА У ПОДГОРИЦИ

Стање на дан 31. маја 1907.

1. Актива: 1. Благајна: К. 4.199.68. — 2., Мјенице: К. 527.504. — 3., Папири од

вриједности: К. 2000. — 4., Намјештај и прибор: К. 3041.78. — 5., Наплата: К. 252.53. — 6., Чекови и монете: К. 6.204.47. — 7., Укупни трошкови К. 8.177.92. — 8., Непокретне залоге за гаранцију мјеница: К. 4.852.328. — 9., Оставе за гаранцију мјеница: К. 7.160. — **Свега К. 5.410.868.38.**

II. Пасива: 1. Уплаћена главница: К. 240.360.50. — 2., Резервни фонд: К. 722. — 3., Улози на штетљу: К. 170.329.92. — 4., Текући рачуни: К. 49.609.84. — 5., Привремени рачуни: К. 1.313.20. — 6., Добитак од 1904. 5 и 6 год.: К. 55.655.27. — 7., Укупни приходи: К. 33.388.65. — 8., Повјериоци ручних залога: К. 7.160. — 9., Повјериоци непокретних залога: К. 4.852.328. — **Свега К. 5.410.868.38.**

У мјесецу мају уплаћено је на главницу: К. 6.770.50. — Стање зајмова: 31. маја 07. К. 710.037. — Прираст у мају мјесецу: К. 31.581. — Стање улога: К. 170.329.92. — У мјесецу мају уложено је: К. 20.378.15. — а враћено: К. 16.788.55. — Више уложено: К. 3.589.60.

Укупан промет овг мј. К. 1.366.111.44.
Р. 202, Бр. 261, 1,1

ОБЈАВА

Овим се обављује, да се у магазину Ријечке Царинарнице налази 11 коли робе, којима се власници не знају, и то: 2. касе сапуна, под знак М. С. број 675 и 678. 1. каса „ без знака и броја; 1. врећа кафе, под знак В. О. број 10, 527. 1. „ цукра, „ „ N. С.; 1. „ „ „ „ S. L.; 1. „ ориза, „ „ Р. О. број 191. 2. бале карте просте без знака и броја; и 2. коже говеђе такође „ „ „ „ „

На основу чл. 74. царинског закона, позивају се власници горе назначених коли, да се у року од данас за мјесец дана пријаве са односним исправама и приме горе именовану робу, иначе поступиће се са истом по чл. 69. алинеја 3-а.

Број 235. Из Канцеларије Упр. Ријечке Царинарнице. Ријека, 18. маја 1907. год. Р. 145, Бр. 252, 1,2

НА ЗНАЊЕ

Г. Перо М. Иванишевић, од данас престао је бити мој пуномоћник. Цетиње, 14. маја 1907.

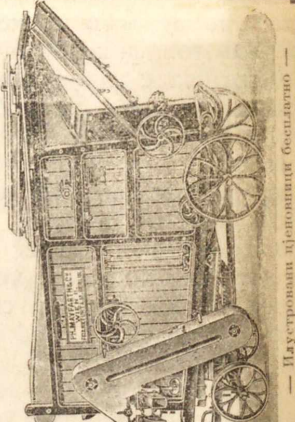
Јованка уд. Ј. Вучића
Р. 23, Бр. 241, 3,3 из Котора

П. п. број 188. 310

ПРИЗНАТЕ КАО НАЈБОЉЕ

МАШИНЕ ЗА ВРШЕЊЕ

за рад ручом, ватлом или мотором.

МАШИНЕ ЗА СИЈАЊЕ

повољног система

Человици, пашути, бране, валкови, машине за кошење траве, бегеље, пишнице, претвратице, жетве, машине за сјечење и слажу, трескови за вино и воће, хидраулични трескови, справе за кружење трофеја, ваљи за воће, штрицање за доње и друге бидље, справе за сушење воћа и зелени.

Гласна ватла за коње, машине за чишћење жита, тријери, кружни румети, машине за сјечење савице и резане хране, справе за парење хране, парне ме и друге подопирне машине, парне бауре и друге по најновијој напредној конструкцији.

PH. MAYFARTH & Co.

Фабрика пољопр. машина, дивнија гвозда, пар. машина. Беч, 21. Лаубстгассе № 71. — Телеграфски адреса: 101. — Телеграмски адреса: 101.

ОГЛАС

моме оцу

† **МАШАНУ ДРАГОВИЋУ** поткомандиру

погинулом на Острогу 5. јуна 1877. др- жаћу 30-годишњи помен у уторник 5. јуна т. г. у Влашкој цркви на Цетињу, код које је и сахрањен.

Пријатеље и другове молим, да изволе присуствовати.

поручик Ђорђе Драговић
Р. 42, Бр. 257, 1,1